

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Krisztus királysága.

(Virágvasárnap.)

(Mt. 21, 1—5.)

„Bármily váratlan tüneményt szüljön is a jövő, Jézust nem múlja felül. S minden századok azt hirdetik, hogy az emberek fiai közt nem született nagyobb, mint Jézus“. (Renan: Jézus élete.) Ime, Jézusról így gondolkodik és így tesz vallomást még az is, aki őt nem tartja Isten fiának, csak ember fiának véli. *Bizony, ő nála nem volt, nincs és nem lesz nagyobb itt a földön.* Hiszen az ember és az emberiség nevelése, művelése, bűn átkától megszabadítása, jóvá és boldoggá tévése a legnagyobb itt a földön; ez a legmélyebb tudomány, a legmagasztosabb bölcsesség, a leggyönyörűbb művészet és a legfenségesebb cselekedet. És a názárethi Jézus ebben a legnagyobb dologban tanításával és példájával, életével és halálával örökre legnagyobb Mester. Még képzelni, még álmodni sem lehet nála nagyobbat. Szeresd az Istent teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből. Szeresd felebarátodat, mint magadat. Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes. Keressétek mindenek előtt az Isten országát és az Isten igazságát. Egy a ti Atyátok, egy a ti Uratok: az Isten az égben; ti pedig mindnyájan testvérek vagytok. Nincs köztelek helye sem egyed-, sem osztályuralomnak, ti köztelek a nagyság és az elsőség abban áll, hogy szeretettel szolgáltok egymásnak és aki ebben a szeretettel teljes szolgálatban előz meg másokat, szárnyal túl másokat: az az első és az a nagy. A koldus tehát, aki szeretettel szolgál embertestvéreinek, előbb való és nagyobb, mint a király, aki szeretetlenül uralkodik embertestvérein. Amiből megint az következik, hogy az emberek és az emberi életviszonyok különbségtétele a koldus és király között merőben igazságtalan, legalább is felesleges és, mint ilyen, az állami és társadalmi fejlődés folyamán meg is fog szünni. Ilyen nagy eszméket és ilyen logikai következményeket rejtő fenséges gondolatokat sugárzott a Krisztus szíve. Mind nagy, mind fenséges. De az egész embervilágra kiterjedő Istenország eszméje, Krisztus vezérgondolata, melynek hirdetésére és megvalósítására jött mihozzánk; magában véve is elég, hogy Jézusnak utólrhellen, sőt megközelíthetlen nagyságot és elsőséget biztosítson az emberek között, a világon mindörökre.

Ő a legnagyobb. És épen azért úgy viseli magát, mint a legkisebb. Hiszen csak a törpék a durvák s gőgösek. A nagyok szelidek és alázatosak. Mikor a gazdag ifjú így szólítja meg: „Jó Mester“; — azt mondja neki: „Miért mondasz engem jónak? Csak egy a jó, az Isten“. Tanítványainak, az egyszerű halászoknak, vámszedőknek megmossa a lábukat; pedig ez napkeleten a szolgák és a rabszolgák dolga. És halála előtt a gúnyt, a bántalmat olyan szelidséggel és alázatossággal tűri, amilyenre csak egy Isten képes.

És ma mégis diadalmenetben látjuk őt vonulni Jeruzsálem városába. Talán őt is megszédíti legalább egyszer, legalább mostan, amint megszédít annyi embert, annyi nemközönséges embert is; az ünnepel-letésnek, a népszerűségnek, a dicsőségnek mánora? Avagy talán még egy végső kísérletet akar tenni arra, hogy, mint a napi politika értelmében politikai Messiás, megvalósítsa a maga birodalmát (Wolfenbütteli fragmenták), amely birodalom megint csak a földi hatalomnak és dicsőségnek a birodalma?

Szó sem lehet erről. Az a virágvasárnap bevonulás tetteiben, jelképekben való tanítás arról, hogy a Jézus messiási hivatala milyen természetű.

Szamárcsikó hátán ül a Messiás.

Valamikor, hajdanában a gazdagok és hatalmasok sem vetették meg az ilyen paripát. Izrael egyik királyának, fejedelmének Jáír-nak a harminc fia harminc számarcsikón nyargalászott; egy másik bírónak, Abdón-nak a negyven fia és harminc unokája pedig hetven számarcsikón. De Salamon korától kezdve az előkelők és a katonák lovakon jártak és a szamarakat állalengedték a szegényeknek és a békés utazóknak. Már akkor, amikor — a fogság után — Zakariás próféta működött, ez volt a gyakorlat. Zakariás pedig az eljövendő Messiásról így beszél: „Örülj erősen Sionnak leánya, örvendezzél Jeruzsálemnek leánya! Imé: a te királyod jó tenéked; igaz és szabadító ő, szegény és számarháton ülő. Kiveszti a harci szekereket Efraimból és a lovat Jeruzsálemből, a hadakozásra való kézivet is kiveszti és szól békeséget a pogányoknak és az ő birodalma egyik tengertől a másik tengerig és az Eufrates folyóvíztől a föld utolsó határáig lesz! (Zak. 9, 9—10.) Zakariás szerint tehát a Messiás békekirály, csodálatos békekirály a földön. Krisztus a népet a virágvasárnap számarháton való bevonulással, mai alapigénk szerint, erre a jövendőzésre akarja emlékeztetni s

ezzel még egyszer arra figyelmeztetni, hogy ő nem a harc Messiása, akil várnak; hanem a béke Messiása, akire szükségük van. Nem az erőszakos, dulakodó, marakodó, önző, házug és hitvány napi politika értelmében vett politikai Messiás, hanem a társadalmat és az államot igazságosan és békeségesen építő, fejlesztő, tökéletesítő, nemes, önzetlen és becsületes, örökbecsű politika értelmében vett politikai Messiás.

Szamárháton ülő király, ki a harci szekereket, lovakat és kézíveket kiveszti és szavával békeséget teremt e földi világban: puszta szavával, igazságos, szelíd, szerető szavával. (V. ö. És. 11, 4. kk.) Az első teremtést ez a szó kezdte meg: *Legyen világosság!* A másodikat, amely most folyik, ez a másik szó: *Legyen igazság, hogy békeség lehessen!* És a politikai és társadalmi zúr-zavarból e szóra kibontakozik ama csodálatos, a réginél — a mostaninál ezer-szer gyönyörűbb „*új ég és új föld, amelyben igazság lakik*”. (2. Pét. 3, 13.) Igazság! És éppen azért békeség is. Mert valamint a háborúság szülője az igazságtalanság, úgy a békeség szülője az igazságosság. Békeség addig nem lesz, ne is legyen! — a világon, míg igazság nem lesz. *Minden embernek egyenlő igazság!*

Szamárháton ülő király, Világbékekirály! És Világigazság király. Ez az igazi Messiás. A többi csak torzkép, torzkép, amelyet az emberigázásra, bálványimádásra született emberek csináltak maguknak s imádnak bálványul.

Jézus Krisztust azok, akik az ő Messiásságának magasabb értelemben vett politikai és társadalmi jellegét nem látják és azt mondják, hogy ő egyáltalában nem akart politikai Messiás lenni; éppen úgy félreértik, mint azok, akik az ő Messiásságának a napi politika értelmében vett politikai és társadalmi jellegét tulajdonítanak és azt állítják, hogy ő éppen olyan napi politikai Messiás akart lenni, mint a többi, akkorlájban fellépett Messiások. Ezek a fegyveres, véres harcok Messiását látják benne: pedig ő a szellemi és erkölcsi harcok Messiása. Amazok pedig a társadalom bűneivel és nyomorúságaival — a társadalmi forradalom és háborúság szerző okaival — gyáván, kishitűen megalkuvó béke Messiását látják benne: pedig ő a társadalom bűnei és nyomorúságai — a társadalmi forradalom és háborúság szerző okai — ellen az igazság erejével bátran és lelkesen küzdő igazi és örök béke Messiása. *Az ő harca békeség. És az ő békesége harc. Az ő országa nem e világból való. És az ő országa e világra való. És az igazság-békeség fegyverével meg is győzi e világot!*

Nagyon, de nagyon tévednek azok, akik azt gondolják, hogy Krisztus csak az egyénekkal foglalkozik, ellenben a társadalmat és ennek a berendezését figyelmen kívül hagyja, tehát jobb embereket óhajt adni a társadalomnak, de nem jobb társadalmat az embereknek. Hiszen éppen a társadalom és ennek a berendezése, teljesen új alapokon való újjáalkotása az ő legfőbb gondja. Ő maga mondja, hogy az Istenország hirdetése végett jött e világra. (Luk. 4, 43.) Éppen ezért lón az első keresztyének legfőbb reménye: az Isten országa. Úgy, hogy igazat mond egy francia író, mikor ezt mondja: „Jézushoz az Isten országa reményében ragaszkodni: im' ennyit tett eleinte keresztyének lenni”. (Renan.) Erről az országról

pedig nemcsak úgy szól Jézus, hogy az Istenország bennünk vagy on (Luk. 17, 21.); hanem úgy is, hogy mi megyünk be az Isten országába. (Mát. 7, 21.) *Az Istenország tehát Isten uralma nemcsak mi bennünk; hanem egy olyan társaságban is, amelynek mi, egyesek, tagjai vagyunk.* Kétségtelen, hogy annak az Istenországnak, amelyet Jézus prédikál; erősen kifejezett, magasabb értelmű politikai és társadalmi vonatkozása, jellege is van. Hiszen elvégre is: ország. *Az ország pedig politikai és társadalmi alakulat.* Am ennek az országnak a szervezete, mint első-ségerért versengő tanítványainak Jézus maga mondja: homlokegyenest ellenkezik az egyeduralmi és osztályuralmi államok és társadalmak szervezetével; mert ez az ország a szolgálatra kész testvériségnek, egyenlőségnek és szabadságnak az országa. *Ez az Istenország a világ országában rejlik, mint a lélek a testben, mint a rejtett kincs a mezőben. És ennek az Istenországnak a világ országait éppen úgy át kell hatnia és átalakítania, mint a léleknek a testet, mint a kovásznak a lészlát.* „Az Istenország az összes erkölcsi javakat magába foglalja vallásos szempont alatt: az egyéni és a családol, a társadalmi életet és az államot, a udományt és a művészetet.” (Dorner A.: Grundriss der Religionsphilosophie. Leipzig. 1903. S. 403.)

De tegyük fel, hogy Jézus Krisztus nem tanított soha semmit az Istenországról; hanem csak ennyit tanított: „Szeresd felebarátodat, mint magadat”. Ebben az esetben is van politikai és társadalmi vonatkozása a keresztyénségnek. Hiszen, ha ezt a *parancsol*, amelyet teljesíteni kötelességünk és megkövetelni jogunk; komolyan vesszük, szívből átérezzük és buzgón gyakoroljuk: akkor nem nyugodhatunk meg egy olyan állami és társadalmi rendben, amely az emberek vagyoni, politikai és társadalmi külön-ségén alapszik. Az emberek természeti, szellemi és erkölcsi különbsége Isten akaratából van. Az emberek vagyoni, politikai és társadalmi különbsége Isten akara ellen van! „Szeresd felebarátodat, mint magadat”. Éppen úgy, mint magadat!

Én előttem egészen világos és ezért hirdetem az Isten és az emberek előtt, hogy *Krisztus, a keresztyénség szelleme alapján más államot követel, mint a mai állam s egészen más társadalmat, mint a mai társadalom!* Igenis: olyan államot és olyan társadalmat, amelyben nem pusztá jelszó a testvériség, az egyenlőség és a szabadság; nem pusztá jelszó, hanem valóság. *Nem beszélnek az emberek, hanem élnek.* A keresztyén hit- és erkölcsstudományal hivatalból foglalkozók egész seregénél jobban megérti a keresztyénségnek ezt a jelentőségét a lángeszű költő, mikor a keresztyén vértanúkról így énekel: „Kik a cirkuszban himnuszt énekelnek, míg a bőszi tigris keblüket kitépi; új eszmét hoznak: a testvériséget és az egyénekk felszabadulását, melyek meg fogják rázni a világot”. (Madách.)

Ha tehát a názárethi Jézus, a nagy Világbékekirály és Világigazságkirály hű követői akarunk lenni: nem elég őt az Isten házában tisztelnünk és imádnunk. Tiszteljük és imádjuk őt házunkban és hazánkban is! Nem elég őt a keresztyénség nagy ünnepein és vasárnapokon dicsérnünk és magasztalunk. Hétköznapjainkon is dicsérnünk és magasztalunk kell őt. Nem szájjal, de szívvel. Nem szóval, de tettel! Nem egy-két alamizsna fillérrel; nem egy-

két kenyérmorzsával: de minden érőnkkel, minden vagyonunkkal. És nemcsak egyes emberekkel, hanem az emberi társasággal szemben is. *Mit ér annak az irgalmassága, keresztyénisége, aki egy-két nyomorulton könyörül: de akinek a nyomorult emberiségen nem esik meg a szíve!?* Krcoalásokat kuruzsol: de a szívig ható sebet nem gyógyítja. Egy nagy francia író mondása szerint: „*A legszebb oltár egy megvizsgált szerencsétlen embernek a lelke, aki hálát ad Istennek.*” (Hugo Viktor.) *De a legeslegszebb oltár a megvizsgált szerencsétlen emberiség lelke lesz, amely hálát ad Istennek.* Óh, nem elég, nem elég egyénileg meglétnünk és egyénileg új életet élnünk. Az államnak és a társadalomnak is meg kell térnie és új életet kell élnie. Az államra és a társadalomra is áll, hogy az új bört nem töltik régi tömlőkbe; hanem új tömlőkbe töltik: a keresztyéniség új szelleme új állam- és társadalomformát követel. A mi jeladatunk nem az, hogy a régi rozoga világot toldozgassuk-jollozgassuk, amit művelünk már kétezer év óta; hanem az, hogy a Jézus beszédével, Szentlelkével új világot teremtsünk: új világot, amelyben igazság és béke lakik.

Előre hát a nagy Király nyomában: a nagy Világbékekirály és Világigazságkirály nyomában! A világon át! A történelmen át! Az állami és a társadalmi életben! *Tegye meg minden jó keresztyén ember ezen a téren is a maga kötelességét! A maga hatáskörében, a maga legjobb lehetőségével, a Krisztus elvei szerint.* Akik a politikai és társadalmi életet a politikai és társadalmi élet bűneivel és elfajulásával azonosítják és épen azért a politikai és társadalmi tevékenységet keresztyén emberhez illetlenül mondják: azok félrebeszélnek és a keresztyéniség legjellemzőbb, legszentebb hagyományait tagadják meg, amelyek nélkül a keresztyéniség nem keresztyéniség. Igazat mond a nagy Kálvin, mikor azt mondja, hogy a politikai életnek és igazgatásnak „*az emberek között nem kisebb a haszna, mint a kenyérnek, a víznek, a napnak és a levegőnek; méltósága pedig még sokkal nagyobb.*” (Instit. IV. 20. 3.) Ez egészen a Krisztus szellemében van mondva. Előre hát a nagy Király nyomában: a nagy Világbékekirály és Világigazságkirály nyomában! A világon át! A történelmen át! Az állami és a társadalmi életben! A jelen sivárságán, nyomorúságán, hitványosságán keresztül — gyémánt szemmel, aranyszívvel, acélkarral egy szebb jövő, egy jobb jövő felé! *Amaz új ég, új föld csodás világába, melyben igazság, békeség lakik!* Ámen.

Jánosi Zoltán.

A miniszter.

Debrecenről az a röpke szólásmód, hogy Debrecen az iskolák városa. Az is. De másat is tudunk még róla. Azt, hogy ez jóformán az egyetlen hely az országban, ahol a magyarság maga épített várost. Itt minden városi intézmény a magyarság alkotása.

Csak az a baj, hogy ezek az intézmények nem fejlődtek az idővel, hanem lassanként elcsenevészttek.

Míg a Hunyadiak kormányozták s a kereskedelem aranykorát élte, míg a háromrészre oszlás gyászos

időszaka tartott s a város bizonyos önálló jogokat élvezett, addig Debrecen virágzott. Azután sorvadt, a tiszaszabályozás óta lendületet vett földműveléssel, a közlekedési útvonalak áthelyeződésével pedig egészen lehanyatlott.

Széchenyi még rajta keresztül tervezte az erdélyi útvonalat. Az a körülmény, hogy a 48—49-es években az ország fővárosa lett, e tekintetben is egész a legújabb időkig háttérbe szorította és államilag kegyvesztetté tette.

Míg a perifériákon és a nemzetiségi vidékeken az állam indítja meg és tartja fel a fejlődést, Debrecenben még a kevés számú állami intézmények is a város költségén épülnek, a közvagyonot apasztják, az összhangzót rontják s a tősgyökeres polgárság erejét fogyasztják.

Ennek dacára mégis emelkedett, épült és fejlődött Debrecen s benne a magyar reformátusok ősi főiskolája.

Ez a főiskola és város most a mapokban március 31-én ritka vendéget látott és üdvözölt. Magyarország vallás- és közoktatásügyi miniszterét, dr. Jankovich Bélát.

Ami még egyik elődjének sem jutott eszébe, Jankovich Béla miniszter személyesen kereste fel és látogatta meg Debreczent.

Nemcsak pusztán azért, hogy ennek a tiszta magyar világnak tisztességet tegyen: ez a tény maga is a legnagyobb jelentőségű volna pedig, hanem azért is, hogy a debreceni egyetem útjába hárult akadályokat személyes közbelépésével elhárítsa.

Ezek az akadályok részint a helyi viszonyok és tényezők megismerésére, részint az ősi kollégium átvételére és a tiszántúli egyházkerülettel való megállapodások véglegesítésére, végül bizonyos pénzügyi nehézségek elhárítására és a megnyitás mikéntjére vonatkoztak.

Jankovich Béla miniszter személyes megjelenésével, az ügy formaságát felismerő, a dolgok mikéntjére való tájékozó képességével és a kibontakozás módjait megjelölő javaslataival és mindennek felett előzékeny, jóakarató magatartásával ezeket a nehézségeket mind elhárította, úgy hogy ezek folytán a debreceni teljes 4 vagy 5 karú egyetem kiépítése, a már létező szakoknak még lehetőleg ez év szeptemberében való megnyitása biztosítottnak tekinthető.

Az egyetem valószínűsítésének útjában állottak többek között a miniszterium és a kerületi elnökség között régen húzódó tárgyalások. Ezek most végleges befejezést nyertek és a miniszter a már elődjével folytatott megállapodásokhoz némi módosítással hozzájárult. A kerület és a miniszterium között nincs tovább semmi tisztázni való, semmi érintetlen részlet, mely kedvellenséget támaszthatna.

De tisztázta a miniszter a város hozzájárulása tekintetében felmerült nehézségeket is. A város ugyanis csak akkor tartozott volna fizetni, amikor a miniszter a pozsonyi és debreceni egyetemi építmenyeket átál veszi. Meglehet érteni, hogy ez a feltétel, mely magában az egyetemi törvényben foglaltatik, nagyon gátolta volna a kivitel és megvalósítás dolgait.

Pozsony adott legalább községi kötelezvényeket. Igaz, hogy ezekért most pénzt nem lehet kapni, de tény, hogy adott. Debrecen még erre se lett volna

kötelezhető. S most a miniszter közbelépésére a város képviselői kijelentették, hogy a város az 5 millió koronát az építkezés arányában már előzetesen is folyósítja.

Nagy eredmény, amit a miniszter elért. De nagy az áldozat is, amit a várostól kieszközölt. Ezért magáért is érdemes volt Debrecenbe jönni.

De fő dolog mégis a régi magyar város, kollégium, kerület megtiszteltetése, az egyetem építésében érdekelt tényezőkkel való közvetlen tárgyalás és a helyszínén való tájékozódás. Minden megtörtént s azért nincs semmi csudaszerű annak a leszögezésében, hogy a debreceni egyetem ez év szeptember havában való megnyitását semmi elvi akadály nem gátolja.

Ha még vannak, legfeljebb pénzügyi nehézségek lehetnek, de ezek sem elháríthatatlanok és május elsejéig feltétlenül tisztába hozhatók.

Megvan hát minden lehetőség arra nézve, hogy az ősi kollégium sorsa miatt nyugtalankodó tiszántúli egyházkerület és a nagy protestáns közvélemény nemsokára tisztán láthasson és valahára megnyugtattassék. Még a régi egyetemi tervek barátai is.

S mindezeket egy bizalmas látogatás, a dr. Jankovich Béla személyes megjelenése eszközölte. A kultuszminiszter ez alkalommal végig nézte a debreceni híres kollégiumot (még a diákszobákat is) és megtekintette annak tantermeit, felszerelését és gyűjteményeit. A nagy könyvtár Széchenyi albumába erős, határozott vonásokkal be is írta a nevét. Jankovich Béla. Mi alföldi magyarok és a tiszántúli egyházkerületbe telepedett reformátusok ezt a nevet és ezt a látogatást soha el nem felejtjük. Oda írjuk azt legnagyobb neveink mellé. Azokkal együtt foglal szívünkben helyet is, akit e néven neveznek: Jankovich Béla, Magyarország vallás- és közoktatási minisztere.

dr. Ferenczy Gyula.

Az egyházi törvények revíziója tárgyában

a debreceni jogakadémia tanárikara által elfogadott vélemény és javaslat.

Írta: Dr. Kun Béla.

(Folytatás.)

A határozatképesség tekintetében fennálló szabályt sem tartjuk elfogadhatónak. Hogy a presbyterium egy negyedrészre már hozhasson érvényes határozatokat, azt megengedhetetlennek tartjuk azért is, mert egy ilyen szabály mintegy utmutatást ad a tagoknak arra, hogy a gyűlésekre nem okvetlenül szükséges eljárni, másrészt, mert egy ilyen töredéknek az állásfoglalását az egyházközség akaratának kifejezésére alkalmasnak nem találhatjuk. Az is képtelen állapot, hogy egy olyan egyházközségben, ahol a választottakból és hivatalosokból összesen 120 tagja van a presbyteriumnak, 90 presbyter távollétében érvényes határozatokat lehessen hozni. (Tényleg ugyan többnek távollétében is, mert a tapasztalat bizonyítja, hogy az első összehívásra sokszor még a negyedrészre sem jön össze s így a második összehívásra s a megjelentek határozatképességére kerül a sor.) De még nagyobb képtelenséget idéz elő ez a szabály a kis egyházközségekbeni

Például: a kis egyházközség presbyteriumának tagja, a lelkész, a gondnok, a tanító és négy választott presbyter. Ez hét, aminek a negyedrészre 2. Ha tehát a lelkész és a tanító összejönnek, már ők érvényes határozatot hozhatnak és ha egyházközségi közgyűlés azon a helyen szervezve nincs, az egyházközség minden további hozzászólhatása nélkül érvényesen felemelhetik a maguk fizetését, evégből vehetnek ki rendkívüli adókat stb. Csak egy kis családfintaság kell hozzá, például, hogy olyankor hívják össze a gyűlést, amikor köztudomás szerint presbyter uraimék egész héten át kinn vannak a tanyán a nagy dolog mián, amikor tehát a meghívót nem is 24 órával, de akár 4 nappal előre ellehet küldeni akár ajánlott levélben, azzal a bizonyos tudattal, hogy a címzett azt úgyis csak a gyűlés megtartása után fogja kézhez venni. Szerintünk a gyűlés határozatképességéhez a tagok kétharmadrészének jelenlétét kellene megkövetelni, a másodizben egybehívott gyűlés határozatképességét pedig a tagok felének jelenlétéhez kötni. Ha nem lesznek olyan túl népes presbyteriumok, mint most, e határozat különben is könnyen megvalósítható, de amellet ki kell mondani, hogy aki a presbyterium gyűlésére meghíváskor három ízben nem jelenik meg s elmaradását nem igazolja, viselt tisztét elveszti és bizonyos időn, például 3 éven át, újból nem választható. Az igazolás kérdésében a presbyterium határozaton s minden egyházközség minden esztendőben tartozzék az egyházmegyének jelentést tenni arról, hogy a presbyterium tagjai mily módon teljesítették kötelességüket általában és különösen névszerint kitüntetni, hogy melyik tag hány gyűlésen jelent meg, hányról maradt el, hány elmaradását igazolta, a presbyterium egyes gyűlésein hányan vettek részt, hányan maradtak el és hányszor vált szükségessé a gyűlések újból összehívása. Le kell szoktatni az embereket arról, hogy az egyházi tisztségeket közönséges megtiszteltetésnek tekintsék, amellyel járó kötelességek teljesítését csak a naiv lélektől lehet várni. Aki nem akarja az onust, ne vállalja a honost se.

Szükségesnek tartjuk annak kimondását is, hogy a presbyterium gyűléseit mindig imádsággal kell megkezdeni. Szinte megfoghatatlannak találjuk, hogy ez eddig nincs törvénybe iktatva nálunk. A túlhajtott ájtatoskodásnak, a szenteskedésnek igazán nem vagyunk barátai, ám azt természetesnek és szükségképpeninek tartjuk, hogy azok, akik az egyház ügyeinek intézésére gyűlnek össze, az egyházzal s annak fejével való kapcsolatukra emlékeztetve legyenek. A református tan szerint az egyházban nem lehet semmiféle emberi uralom s minden hatalom Krisztusé; ennek pedig következménye, hogy azok, akik neki szolgálmi akarnak, hívják tanúul és segítőül őt. De a dogmatikus érv mellett nagyon is gyakorlati argumentum is szól e kívánság mellett: az imádsággal kezdet gyűlésen mindenki érezni fogja, hogy nem politikai megbeszélésen vagy asztaltársasági összejövetelen vesz részt, enyhülni fog a pártoskodás, szelidülni a hang, amely most egyik-másik egyházközségben rendszeresen nagyon bántó. Egy angol kereskedő Magyarországon járván, váltig csodálkozott, hogy ő több ízben ült ugyan magyar református lelkészek asztalánál, de egyszer sem imádkoztak étkezés alkalmával. Mit szolt volna ez az angol, ha tudja, hogy

itt egyházi gyűléseket is tartanak imádság nélkül, és ha hallja azt a tárgyalási hangot, amely némelyik presbyteriumban szokásos.

Hogy súlyos köteleességszegések esetén a presbyteriumot az egyházmegyei hatóság feloszlatassa, azt — amint az I. t.-c. 47. §-a elrendeli — mi is helyénvalónak tartjuk. Ám e §. 2-ik bekezdését: „Ilyen esetben az ügyek időközi vezetéséről az egyházmegye az esperes által intézkedik” — meg kell pótolni annak körvonalozásával, hogy ez az ideiglenes kormány milyen legyen; annyit legalább is ki kell mondani, hogy egy ember az ideiglenes kormányzást sem teljesítheti, meg hogy egy másik egyházközség presbyteriumának gyámkodására az ilyen egyházközséget nem lehet bízni. A 3-ik bekezdés meg: „Ha a választás megtagadtnék, az időközi kormányzat az egyházmegye legközelebbi közgyűléséig tartatik fenn” — kétséget hagy az iránt, hogy hát azután mi csináltatik?

Az egyházközségek többi szervei, vagyis az egyházközségi tisztviselők, azok maradnának, amelyek most. De helyénvalónak tartanók, ha az egyházközségi tisztviselőkről szóló részbe a tanítóokra vonatkozó szabályok is megfelelő részükben felvételnek. A tanító munkája a református egyházban nem merül ki az iskolában végzett oktatással és az egyházközségek nagyobb részében a liturgiára tartozó fontos feladatok is várnak rá. A tanítót csak a közoktatási szervezet szempontjából venni számba, amint azt a most érvényes törvény teszi, csupán azoknak a nagy egyházközségeknek a viszonyaira talál, amelyekben a tanító valóban csak iskolai feladatát végzi. Az egyházközségek nagyobb részében azonban — akár a lelkész — a tanító is szorosan egyházközségi tisztviselő, aki mellesleg kántor, prédikátor, presbyter, íródiák, — s nem csak tényleg, de jogi helyzete szerint is.

Már előbb is megjegyeztük, hogy az egyházközségben a kettős elnökséget lehetőleg visszafejlesztetni kívánatos. Ehhez még — az egyházközségi tisztviselőkről szólván, — azt fűzzük hozzá, hogy a külön egyházközségi főgondnoki állást mindenütt megszüntetendőnek tartjuk. Legyen csak minden egyházközségnek egy kúrátora, azzal a hatáskörrel, amit az I. t.-c. 125. §-a előír s kiegészítve egyrészt azzal, hogy ahol a szokás úgy tartja, ott a gondnok elnöktársa a lelkésznek, meg azzal, hogy az egyházközségnek joga van vagyonkezelő gazdát vagy pénztárnokot alkalmazni, amely esetben a vagyonkezelés munkáját a kúrátor helyett ez végzi, míg a kúrátor ilyenkor a mostani törvény I. t.-c. 124. §-ának c), d), f), g) és h) pontjaiban foglalt feladatokat teljesíti. Erre ugyan azt lehet mondani, hogy ugyanaz, ami a mostani állapot. De nem ugyanaz. Most úgy a főgondnokot, mint a gondnokot a választók választják; két állásra folyik három évenként esetleg izgalmas korteskedés; akkor ellenben a vagyonkezelő gazdát a presbyterium választaná s míg most a gondnokká választott egyén megszűnően presbyter lenni (I. t.-c. 32. §.), a három év leteltével kimarad a presbyteriumból, addig gazdává megválasztatása presbyter mivoltát nem érintené. Amellett hiszen az is jó volna, ha az egyház az emberekre nevelő hatást igyekeznék gyakorolni s a rangkórságot lehetőleg irtogatná. Szinte megmosolyogni való, mikor a parányi egyházközség

részéről kiadott levélen a keservesen összetákoltt betűkből nagy nehezen kialakult névalírás után ott látjuk a pompázó címet: „főgondnok” (néha ugyan „főgonok”-nak írva, amin azonban nincs mit csodálkozni, mert a gondnokot magyarul kúrátornak hívják).

Végül ami az egyházközségnek a magasabb alakulatok szerveinek megalkotásában való részvételét illeti, e tekintetben maradnának a mostani szabályok, nevezetesen az egyházmegyei gyűlésre mindegyik egyházközségből a presbyterium — és pedig a szűkebb presbyterium — küldene ki, de nem mint a mostani törvény szerint csak általában egy képviselőt, hanem egy tagot a maga kebeléből, ha pedig onnan senki sem vállalkozhatnék, úgy egy diakont. Szükséges ugyanis, hogy az egyházmegyei gyűlésre küldött képviselő teljesen tájékozott legyen az egyházközség ügyeiben, ez pedig, ha a presbyteriumon kívül álló képviselő küldetik, nem remélhető. Az egyházközségek szavazataival választandó tisztviselők és zsinati tagok választására nézve is maradna az a szabály, ami most fennáll, de azzal a különbséggel, hogy mindegyik egyházközségnek csak egy szavazata legyen. Ez a szabály felel meg az elvnek, hogy minden joghatóság az egyházközségtől — tehát nem az alkotó egyesektől — származik, és ha a nagy egyházközségek részekre oszlanak, a nagy népesség sem szól a több szavazat fenntartása mellett, meri mindegyik községben lehet a népesség szaporodtával új egyházközségeket szervezni és ilyenmódon a szavazatok számát szaporítani.

VIII.

Mielőtt a magasabb alakulatok hatáskörének és szerveinek részletes tárgyalására átmennénk, általánosságban egy valamennyiőjükre vonatkozó észrevételt kívánunk tenni.

Nem lehet vita tárgya, hogy a mostani berendezés, amely szerint minden jelentősebb ügyet a közgyűlések intéznek el, sokszor feletlébb nehézkessé teszi egyházunk adminisztrációját. Az ügyeknek egész tömege vár a közgyűlések nyilatkozatára, amelyeket a törvény szerint csak évenként egyszer kell szükségképpen tartani. De az évenként egyszer, vagy akár évenként kétszer tartott közgyűlés idejéig teménytelen anyagi kárt szenvedhet az egyházközség az addig függőben tartandó anyagi ügye révén. Am ha az összes anyagi ügyeknek a közgyűlés által intézése folytán nyerne komolyságban és hatékonyságban az egyházközségek vagyonkezelésének ellenőrzése, azt mondanók, a nehézkesség ne jöjjön szóba se, ezen sokkal fontosabb szempont mellett. Azonban a dolog egyáltalában nem úgy áll. Már az egyházmegyei közgyűléseken tapasztalhatni, hogy a csak egyes egyházközségeket érdeklő ügyeket fokozódó érdeklődéshány mellett tárgyalják, gyakran maga az érdeklött egyházközség lelkésze sem tartja érdemesnek az ügy elintézését megvárni. Az egyházkerületi közgyűlés eféle tárgyalásairól meg — ha nem volnánk különös tisztelettel e magas testület iránt — azt kellene mondanunk, hogy paródia. Az egyházkerület közgyűlése gyakran 8—10 tag jelenlétében határoz az egyházközségek vagyonváltozási ügyeiben; a jegyzők hihetetlen gyorsasággal terjesztik elő — nem az

ügy mibenállását, csupán a maguk határozati javaslatát, vagy éppen csak annak a tartalmát s a „jövahagyatik”, „megerősítettik”, „visszaadatik”, „felhívatik” áradata által elkábult tagok az egész tárgyalásról alig tudnak többet, minthogy félpercenként váltakozva egy másik hang szól közbe a tatikkal: „elfogadtatik”. Így aztán a jövahagyást tulajdonképpen nem a közgyűlés adja, vagy tagadja meg, hanem a referens és mivel ugyanazon kérdésekben egyik referensnek más felfogása lehet, mint a másiknak (az egyik például tarthatja azt, hogy az ingatlan jószágok magánosok kezén van a helye és ennek folytán minden ingatlannak a holt kézből kijutását elő kell segíteni, — a másik meg azt tartja, hogy teljesen biztos vagyon csak az ingatlan, tehát minden ingatlan elidegenítést lehetőleg meg kell akadályozni), teljesen analóg ügyek különböző elintézését nyerhetnek egyugyanazon gyűlés alkalmával is, sőt — hiszen a jegyzők is emberek, még pedig a gyűlések előtt munkával agyonhalmozott emberek, — tévedések, elnézések is ellenőrizetlenül elkövethetők. Míg ellenben, ha ezeket az ügyeket egy kevésbé népes testület látná el, olyan hosszú ideig nem kellene várni az elintézésre s a kisebb számú testület tagjai — nem oszolva meg úgy a felelősség — nem vonnák ki magukat olyan könnyedén a tárgyalásokból s nemcsak formailag, de valósággal is részesei lennének a határozathozatalnak.

Mindezek folytán szükségesnek látnánk, hogy a közgyűlések kebeléből azok által megválasztott s azoknak felelős tanács alakíttassék, mely a két gyűlés közt a folyó ügyeket intézze. Az eféle hatóságnak az előképe megvan a külföldi református egyházak moderamenjében, vagy directoriumában, az erdélyi egyházkerület egyházmegyei tanácsában és igazgatótanácsában, valamint a régebbi magyar református egyházszervezet tractualis és superintendentialis consistoriumaiban. Csakhogy mi inkább a külföldi példát vennők irányadóul és úgy gondolnók, hogy a tanácsot nem állandó megbízással, hanem csak rövid időre, a következő gyűlés tartásáig, vagy esetleg egy esztendőre kellene kiküldeni s így nem látni el önálló hatóság jellegével. Minden ügyben, amely a közgyűlések elé tartozik, nem is adnánk a tanácsnak hatáskört, úgy hogy az csak a törvényben pontosan meghatározandó ügyekben határozhatna a részére megbízást adó gyűlést ekintélye alatt olyformán, hogyha határozatával az érdekelt félnek megvannak elégedve, a közgyűlés határozatának erejével bír, ellenkező esetben pedig az elégedetlen félnek záros határidőn belül nyilvánítandó kívánságára az ügyet a legközelebbi közgyűlés elé kell terjeszteni. Ezzel ki van zárva az ideiglenes megbízással kiküldött tanács esetleges önkénykedése, amittől való félelem lehetne egyedüli érv ez ellen a berendezés ellen.

Ennek a tanácsnak aztán — különösen az egyházmegyén — olyan ügyekben is lehetne jelentős szerep adni, amelyek nem tartoznak a közgyűlés elébe. Ilyen volna például az egyházközségi választók névjegyzéke ügyében beadott felelbezés felett határozás. Az, hogy most e határozat hozatalára az esperes jogosult, semmiképpen sem helyén való, nemcsak azért, mert alkotmányunk alapelveivel ellenkezik egyetlen embernek a hatósággá létele, de azért

sem, mert visszasságokra vezet. Szinte tréfás a helyzet, amikor annak az egyházközségnek választónévjegyzékéről van szó, amelyiknek az esperes a lelkésze. A felelbezéssel megtámadott határozatot ő hozta a presbyteriummal együtt s most a felelbezés felett is ő határoz, csakugyan a presbyterium nélkül. Azt még megtudjuk érteni, hogy a római pápának az egyetemes zsinat nélkül éppen annyi a hatalma, mint az egyetemes zsinattal együtt, ám azt, hogy az esperes-lelkésznek a presbyterium nélkül nagyobb a hatalma, mint a presbyteriummal együtt, alig lehet felfogni. Vagy lehetne szerepet biztosítani e tanácsnak a lelkészválasztások körül is, amely téren az egyházmegyének régen nagyon is kiterjedt befolyása a legújabb törvényben már jószerint semmivé vált.

(Folyt. köv.)

Bullinger Henrik és Fejértó János levelezése.

Írta: Erdős Károly.

(Folytatás.)

2.

Áldott legyen az Úr Isten és a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja, aki az Ő véghetetlen irgalmaságából kegyeskedett elbocsátani megszületett Fiát a világra, hogy mindazok, akik Őbenne hiendenek, a sátán hatalmából kiragadtatva, örök életet nyerjenek: és Aki az Ő kegyelmével, eme legújabb időkben és ebben a mindenfelől viharos korban, elhíntegeltén Igéjének magvait az egész földre, nemcsak németeket, hanem magyarokat, görögöket és más nemzeteket is, amelyeknél az örökkévaló Isten evangélioma számára kevés, vagy éppen semmi hely sem vala, hívogat az Ő vendégségéhez stb.

Tiszteletes Atyafi, a közelmúlt napokban megkaptam épen azt a csomó irományodat, amelyben bennefoglaltatnak mindazok, amiket nekem küldöttél, amiket bár megfelelő köszönettel viszonzni nem bírok és nem látom be, hogy a te irántam való szíves jóakarodat minémű háládatossággal volnék képes viszonzni, mindazonáltal a lehető legnagyobb köszönetet mondok azért, hogy a te rendkívüli jóságod szerint az én érdes és köznapi levelemre keresztényileg és barátságosan válaszolni és a lelkipásztorok mint szintén a Magyarországon, Tráciában, Bulgáriában és Törökországban szétszórtan levő többi kereszténynek lelkeinek az egészséges és tiszta tudományban való szilárdítása végett közhasznú iratot küldeni méltóztattál. Ily nagy jótétemenyedért adjon Néked az Isten testi és lelki javakat bőségesen. Bizonyára minden hívő ember, aki a te irataidat olvassa, avagy már olvasta, a legnagyobb köszönetet mond és fog mondani Néked.

Én a pápisták között való tartózkodásom alatt keletkezett minden kételkedést, amely a lelkenem elidőig rendkívül gyötörte, a te irataiddal elűztem magamtól és ezután, hacsak őket általában el nem kerülhetem, avagy Isten felőlünk másképpen nem határoz, úgy fogok közöttük időzni, hogy az ő szer-tartásaikban részt nem veszek, mint ahogy elidőig sem vettem részt, sőt azokat utálatosoknak tartottam

és azoknak, mint hiábavalóknak, a pápista vallás főpontjára nézve ellenmondottam. Arról, hogy a kenyér a pápista misében nem imáandó, szintén kellőleg megbizonyosodtam a te Beszédeidnek ötödik dekászából. Mert a négy első dekászt már előbb megszerkeztem magamnak. Amikre nézve kívánom Tőled megtudni, ha vajjon adandasz-e többet is hozzájuk? Sokan ugyanis abban reménykednek, hogy valamit adsz hozzájuk. (Nevezetesen tárgymutató jegyzéket.)

Ami a törökök által elrabolt hitvestársak ügyét illeti, szívből óhajtottam volna, ha valami biztos tanácsot irtál volna; de miután azt, fontos okokból, megmagyarázatlanul hagytad, türelemmel kell még lennem, míg majd bizonyosabban írsz valamit ebben a tárgyban.

Mint hogy pedig kívánod tudni tőlem, hogy kicsoda vagyok és hol működöm? megmondom Néked nyíltan, hogy én a felséges fejedelemnek, Ferdinándnak, Róma, Magyarország, Csehország, stb. királyának udvarában, a magyar kancellária titkára vagyok, Magyarország kancellárja, az egeri egyház püspöke mellett. Ki is ifjúkorom óta, amennyire Isten kegyelméből lehetett, az Isten országának evangéliomához ragaszkodtam, néhányszor már válást is levén a keresztyén hit előjárója előtt. Vannak velem az evangéliomban együttérző és a papizmustól teljesen irtózó jó, becsületes és őszinte férfiak, akik velem együtt kívánják az udvari élet megváltozását.

Örvendek, hogy a ti dolgaiatok Isten jóvoltából békességesen folynak. A mieink noha most eléggé zűrzavarosak, mindazonáltal reméljük, hogy Isten a mi hazánk állapotát szintén jobbra fogja változtatni. Mind a te leveleiből, mind a mások leveleiből és sokakkal való beszélgetésből megtudtam, hogy Olaszország háború miatt hánykódik és annak a fenyegető veszélynek a szerzőjéül sokan a római főpapot emlegetik, aki inkább akart zsinatozni vérben és harcban, mint békés időben. Hogy ily körülmények között mit cselekesznek a szent atyák, Tőled kívánom megtudni.

Hogy itten, vagyis helyesebben Magyarországon, hogyan és miként vagyunk, halld meg röviden. Én ugyanis mind testileg, mind lelkileg annyira erőtelen vagyok, hogy nem vagyok képes részletesebben írni Néked. A török a múlt hónapokban sok ízben megkísérelte a támadást, azonban, miután egyik-másik seregét a magyar katonák elpáholták és lekaszábolták, a saját határain belül tartózkodik, tekintve attól, hogy a törökök uralkodójának főparancsnoka, akit Begler beynek hívnak, egybegyűjtven csapatait, amint hírlik, szám szerint hatvan-ezer törököt s Nándorfehérvárnál átkelven a Dunán, amelyen, mint mondják, hidat veretett, Erdélyország felé akar vonulni, talán azért, hogy megbosszúlja azt a sérelmet, mely szerint az ő fejedelmétől a királyi Felső serege Erdély tartományát elvette. Azt ugyanis Ófelsége egészen a maga kezeibe és saját hatalma alá visszavette. Viszont Ófelsége serege szembe indul vele és azt mondják, hogy már egy napi út távolságra vannak egymástól. Minden percben várjuk a háború kétséges kimenetelét. Azonban kérjük Istent, hogy irántunk megengesztelődven, legyen kegyelmesen a mieinkkel. Mert ha most győzünk, uralkodni fogunk, de ha nem győzünk, vége lesz a magyar

államnak. Bármi történjék, ha Isten úgy akarandja, megírandom Néked a legközelebbi levelemben. Az evangéliom, amint előbbi levelemben Neked megírtam, egész Magyarországon szerte hirdettetik, mindazonáltal nem a pápista papok és püspökök ellenzése nélkül, azonban török területen szabadabban hirdetik azt. Erdélyben vannak olyan kegyes, tudós és nyelvekben jártas férfiak, akik a görögökhöz, trákokhoz és litvánokhoz, ezeknek saját nyelvén szerkesztett kátékat küldöttek. Sokan azt mondják, hogy török földön a keresztyénekkal összelegyedet törökök a szent gyülekezetekben megjelennek, ami az előző századokban hallatlan dolog volt; ebből könnyű szerrel azt sejtem, hogy a törökök, ha és amennyiben idejekorán meg nem semmisítetnek, a keresztyén hitet rövidesen el fogják fogadni. Nem lehet eléggé csodálkozni azon a tényen, hogy valahányszor a keresztyén lelkipásztorok a pápista papokkal a törökök bírái és előjárói előtt perlekednek, a határozatot mindig az Isten evangélioma javára mondják ki, amit valamelyes részben a lelkipásztorok egyikének mellékelt leveléből megértesz. Ez Sztárai Mihály, aki Baranya vármegyében a törökök által már tizenöt esztendő óta elfoglalt Laskó nevű községben az Isten igéjének prédikátora.

Az illiriai nyelvben jártas lelkipásztorokról most semmi bizonyosat sem tudok írni Néked. Még ugyanis nem beszéltem ezekkel a főurakkal, akiknek a birtokán prédikálni tudnának. Miután azonban velök tárgyalandottam, értesítelek majd Téged.

E levélhez csatolva, az irántad való kiváló szeretetem és figyelmességem nyilvánvaló zálogául, küldtem neked néhány pénzdarabot, amelyek közül a nagyobbik arany, a kisebbik ezüst török pénz és egy darab erdélyországbeli terméсарanyat: hadd tudjad, hogy ők milyen pénzeket használnak. Gondolom, hogy a többiekről, a valóságnak megfelelőleg, általában van tudomásod. Fogadd, kérlek, vidám arccal, a te nyíltszívűséged és irántad való szeretetem jeléül. Üdvözöljed a nevemben a zürichi egyház tiszteletre méltó összes lelkipásztorait és tanárait, névszerint pedig azokat, akiknek részéről Te engem levelemben üdvözöltél. Köszöntenek Téged a velem együtt levő atyafiak, az én keresztyén hitsorsosaim és ebben a közhivatalban munkatársaim, úgymint Tholnai Mátyás, Kerekes Sebestyén, Paludý Imre, erdélyi Lyslh János, Steinperger Felix. A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme és jókedve legyen veletek Ámen. Kelt Bécsben, Ausztriában, 1551 október. 10.

Ha alkalmilag lehetséges lesz, üdvözöld nevemben a hírneves és irántam igen szívélyes férfiút, Musculus Dusanus Farkast, Helvetiában a berni egyház igehirdetőjét. Rövid idő múltán hozzá is menesztek levelet, ha Isten is úgy akarja.

Feyerthoy János.

magyar nemzetbeli, saját keze írása.

Levélcím: Tiszteletes, vallásosságban, kegyességben és tudományban kitűnő Bullinger Henrik úrnak, Helvetiában a zürichi egyház legéberebb lelkipásztorának stb. nagyrabecsült és mélyen tisztelt barátjának és urának a Krisztusban.¹

¹ Ez a szintén általam fordított s fentiekben közölt levél, miként az előző, szintén a zürichi állami levéltárban

3.

S. D. Cum ante paucos dies huc venissem, emendis ad nuptias meas rebus quibusdam necessariis; scito enim me vitae aulicae valedixisse et despondisse mihi in perpetuum coniugem virginem pauperulam in oppido quodam Zakoleza vocato, quod est in confinio regni Ungariae et Marchionatus Moraviae, decem ab hinc miliaribus situm. Redditae sunt mihi tuae litterae prima Augusti Tiguri datae et in eis inserti Sermones de coena Domini, missi a Te pignus amicitiae nostrae. Gratissimae fuere mihi et litterae et Sermones a te editi, pro quibus, proque summa erga me benevolentia tua, ut debeo, magnam tibi habeo gratiam. Priores tuas litteras et libellos, quos te mihi misisse scribis, non vidi, puto eos intercidisse. Quod scire cupis, an linguam Germanicam calleam, eius sermonis sum ignarus et ne verbum quidem intelligo. Opus de Justificatione hominis, quod te nunc scribere significas, cum a me, tum etiam ab amicis meis, quibus hoc significavi, quique religionis christianae sunt studiosi, valde desideratur, rogo effice ut vel unicum exemplum ad nos veniat. In Anglia veritatem vicisse, omnes pietatis cultores laetantur. Sed hic circumfertur scriptum quoddam iam hic excusum, quo sparsum est duces quendam demortui Regis Angliae summum consiliarium et reformatae religionis christianae autorem, primum religionem ipsam retractasse et postea publico tumultu decollatum esse. Idque a morte ipsius Regis, propter quod adversarii veritatis exultant et piorum animos hac ariete quatiant, quod doctrina eorum esset falsa, quam bonus ille vir moriens recantasset. Tu veritatem huius rei nobis significes vel unico verbo. Hic ob religionem pii ab adversariis male audiunt, quidam etiam in vincula coniiciuntur et sic mulctantur, haec tamen aequo animo sunt ferenda propter nomen domini. Cum hic scribo, oblatum est mihi exemplum scripti de duce, quod his meis inclusum ad te misi, ut mihi rescribe, num id ita sit actum et si religionis ergo mortem sustinuerit dux ipse. Literas et libellos, si quos ad me missurus es, mitte ad manus Pauli Strasseri Bibliopolae huius civitatis Viennensis, ipse mihi bona fide reddet. Habet is amicum Basileae Frobenium, ad quem solet saepe scribere. Dominus deus servet te in sempiternum.

Datum Viennae Nona Novembris anno domini 1553.
Tuus deditissimus

Joannes Feyerthoy.

Címirat: Reverendo summaque pietate praestanti Domino Heinrycho Bullingero Tigurinae Ecclesiae in Helvetia verbi ministro, Domino et amico suo colendissimo. Tiguri.

*

Köszöntelek Isten nevében. Midőn néhány nappal ezelőtt ide jöttem a menyegzőhöz szükséges némely dolog bevásárlása végett, tudnod kell ugyanis, hogy én az udvari életnek búcsút mondtam és eljegyeztem magamnak állandó hitvesemül egy szegény sorsú hajadon leányt Szakoleza nevű városban, amely Magyarország és a Morva örgrófság határánál innen tíz mérföldnyire van: kezemhez szolgáltaták a te Zürichben, augusztus 1-én kelt leveledet és ahhoz mellé téve az Úr vacsorájáról kiadott Beszédeket, melyeket barátságunk zálogául küldöttél. Nagyon

van EII367₄₆₋₄₉ sz. a. Kinyomtatva olvasható a *Miscellanea Tigurina* II. Th., II. Ausg., 195—199. ll.; *Böhl E.* idézett kiadványában 101—105. ll.; *Egyháztört. Emlékek*. V. köt., 597—600. ll.

kedvesek voltak előttem úgy a levelek, mint az Általad kiadott Beszédek, amelyekért és a te irántam való kiváló jóakarodért, amint tartozom is, nagy köszönetet mondok néked. Előbbi leveledet és az iratokat, amikről azt írod, hogy hozzám küldötted, nem láttam; gondolom, hogy azok elvesztek. Mivel tudni kívánod, hogy vajjon a német nyelvet értem-e? Tudatom, hogy ebben a nyelvben járatlan vagyok, sőt egy szót sem értek belőle. Az ember megigazulásáról szóló munka után, amelyről jelzed, hogy most írod, mind én, mind a barátaim, akik előtt ezt említettem és a keresztyén vallás iránt buzgólkodnak, felettébb vágyódunk és kérlek, módold ki, hogy legalább egy példány hozzánk jusson. Hogy Angliában győzedelmeskedett az igazság, azon minden kegyes hívő örvendez. De van itt forgalomban valami irat, melyet már itt nyomtattak, amelyben azt híresztelik, hogy az elhalt angol király egyik főembere, főfő tanácsosa és a református keresztyén vallás előharcosa, előbb magát a vallást megmástitotta és azután nyilvános tumultus alkalmával lenyakasztatott. És az a körülmény, ami miatt magának a királynak halála óta a királynak ellenségei ujjonganak és a hívők lelkét gyöttrik, kínozzák, az, hogy azoknak a tana hamis, melyet az a jó ember haldokolva visszaszívott. Ennek az ügynek igaz voltát, akár csak egy szóval, tudasd velünk. Itt a hívők a vallás miatt rossz hírben vannak, némelyeket börtönökbe is vetnek és úgy büntetik őket, de ezeket nyugodtan el kell tűrni az Úr nevéért. Ahogy itt írok, elibem hoztak a főember-ről szóló iratból egy példányt, melyet ehhez a levélhez csatolva hozzád küldök, hogy ird meg nekem, vajjon úgy történt-e és csakugyan a vallás miatt halt-e meg az a főember? Ha leveleket és iratokat küldenél hozzám, küldd ezen Bécs városa könyvkereskedője, Strasser Pál kezébe, ő becsülettel kézbesíti nekem. Van neki egy barátja Baselben, Frobenius, akihez gyakran szokott írni. Az Úr tartson meg téged mindvégiglen. Kelt *Bécsben*, az Úr 1553. esztendejében *november 9.* napján. Jóakaró hived

Feyerthoy János.

Cím: Tiszteletes és kiváló kegyességgel jeleskedő Bullinger Henrik úrnak, Helvetiában a zürichi egyház lelképásztorának, nagyrabecsült urának és barátjának, Zürichben.¹

(Folyt. köv.)

Angol szemle.

1. Keresztyén világkongresszus.

Egy rendkívül nagyszabású terv fogamzott meg az amerikai episcopalista atyafiak agyában. Igazán csak a „korlátlan lehetőségek hazájában”, Amerikában támadhatott ilyen merész gondolat. Arról gondolkoznak ugyanis, hogy egy keresztyén világ kongresszust hívjanak össze. A helye még nincsen megállapítva e monstre összejövetelnek, de valószínűleg Newyork lenne az. A pénzügyi ügyeket az elhunyt

¹ Ennek a 3. sz. a. olvasható magyar fordításnak latin eredeti szövege a zürichi állami levéltárban van EII338/1193 sz. a. V. ö. Erdélyi Prot. Közlöny 1878. évf. 518k.

Morgan és több milliomos társa vállalta magára. Képviselve lenne e nagyszabású kongresszuson a keresztyénség valamennyi hitfelekezete; elkezdve a legkeletibb árnyalatokon; a syriai és a nestorianus stb. keresztyéneken. Elküldené a maga delegátusait a görög egyház Oroszországból, Bulgáriából, Szerbiából, Romániából és más keleti országból. Jelen lennének a római egyház kiküldöttei, valamennyi szerzetes rendjének képviselőivel együtt. Hivatalosak volnának az összes protestáns egyházak megbízottjaik útján.

A célja pedig az lenne ennek a világ-kongresszusnak, hogy alkalom adatna ezáltal az összes keresztyén hitfelekezeteknek arra, hogy legkiválóbb képviselőik által eszmecsereit folytassanak a köztük levő *tanbeli és szervezeti* különbségek (faith and order) felett s módját találnák e különbségek csökkentésének, esetleg teljes megszüntetésének. Ha ez sikerülne, végcélja lenne a kongresszusnak: *az összes keresztyén felekezeteket egy egységes szervezetben egyesíteni.* Így ez a szinte szédítően nagyszabású terv hivatva lenne az „egy akol” ideáját megvalósítani.

Azonban a presbiterianus atyafiak hivatalos orgánuma: a „Quarterly Register” legutóbbi számában igen éles kritika tárgyává teszi ezt a merész tervet. Bonckése alá veszi a tervezők érveléseit és megállapítja, hogy eredménytelen, hiábavaló, sőt indokolatlan az egész eszme.

Semmiféle szükségét nem látja a Qu. R. a mostanság többször szóba került *szerves egységnek* (organic union) a keresztyén hitfelekezetek között. Ezek most békében élnek. Nem háborgatja őket senkisé. Mi sem indokolja tehát a szoros egyesülést, avagy a szervezeti megújodást. Ami valamennyi felekezetnek legnagyobb baja: a lelki élet meggyöngyülése, az nem fog az egyesülés után sem megörvösölni. Sőt az egyes felekezetek ma a maguk szűkebb kebelében könnyebben védekezhetnek ellene, mint valami roppant nagyméretű, épen azért szerte-folyó szervezetben.

Nem vár ezért semmi nagy eredményt a világ-kongresszustól, sem az esetleges egyesüléstől. Vajjon, ha ez létre jönne, több buzgó egyháztág lenne akkor? Istenzívebb lenne a keresztyén vallásos élet? Magasabb lelki nivóra fog emelkedni a „világ egyház”-ban az ember, mint most a felekezetek kebelében? Semmiféle garanciát nem lát arra nézve, hogy ezeknek az egyesülés után szükségszerűleg kellene következniök.

Azt az érvüket sem fogadja el a Qu. R. a kongresszus híveinek, hogy *az egyesülés által nagy erőt nyert keresztyénség képes lesz a maga egységes, győzhellen phalanxát a hitellen és pogány világgal szembe állítani.* Mert szerinte, nem az az erős és sikeres hadsereg a csatatéren, amikor csupa egyforma fegyvernemből áll, hanem az, amelyikben van gyalogos, lovas, tüzér... stb. is.

Nem állja meg helyét a Qu. R. szerint amaz állításuk sem a kongresszistáknak, hogy *az egyesülés révén a lelkek sokkal közelebb fognak jutni egymáshoz.* Mert bár ez így elvként kimondva igen szép, de az életben sohasem fog megvalósulni. Eltávolíthatlan akadályai annak az egységes szervezetnek az emberek eltérő egyéni tulajdonságaik. U. i. különös lelki tulajdonsága az minden embernek,

hogy önmaga szereti megválasztani magának azt a környezetét, amelyikben él, amelyik neki legjobban megfelel. Már pedig ahány ház, annyi szokás (many man, many mind). Ami tetszik az egyik embernek, nem tetszik esetleg a másiknak. Szívesebben lakik mindenki a maga ízlése szerint berendezett külön otthonában, mint közösen valami óriási vendégfogadóban. Próbáljon meg bárki száz családot összehozni egyetlen terembe, ültesse egy asztalhoz őket, adjon egyforma ételt nekik, meglássa pár nap múlva mind hazaszökik a maga otthonába, a saját asztalához. Az egyéni hajlam kitör az emberekből és elválasztja őket egymástól.

Ez az egyéniség igen nagy erő.

Ez hozta létre az idők folyamán az egységes keresztyén egyház szétoszlódását különféle felekezetekre. És ez nem volt vaj! Csak ott van ugyanis igaz vallásos élet az emberi lelkekben, ahol a hit igazsagai és törvényei az illető egyéniségével leginkább megfelelő formában vannak valaki elé odaállítva. A lényeg azért nem változik. Hogy valaki térden állva, vagy fejét lehajtva imádkozik, ez lehet egyéni meggyőződés dolga, de a lényeg az, hogy szívből imádkozik mindegyik. Ez a fontos! Miért ne tartsa valaki az úrvacsorát emlékeztető jegynek és nem a Krisztus valóságos testének és vérének, ha így jobban elhiszi, hogy Krisztus az ő bűnéért engesztelést szerzett. Már pedig az a lényeg, hogy ezt az utóbbit higgye! Pál apostol is emellett bizonyít, amikor „a lelki ajándékok különbözőségéről” beszél. (I. Kor. XII.) Minden ember azt az utat követi vallásos hite és erkölcsi tetteit illetőleg, ami az ő egyéni képességeinek legjobban megfelel. Azért mindenik egyformán tagja marad a Krisztus testének. Amint az emberi test tagjai különféle funkciót végeznek, de valamennyi tevékenysége hasznos az egész test jólétére, úgy a különféle keresztyén felekezetek működése is szükséges az összkeresztyénség jobb-létére.

Igazán hiába való fáradság volna csupán azért hívni össze egy ilyen óriási méretű konferenciát, hogy az egyes felekezetek elmondják ott a köztük fentálló tanbeli és szervezeti különbségeket. Hiszen egész irodalom van már ezekről összeírva, akit érdekel a dolog, ott sokkal bővebben megtalálja, mint egy ilyen összejöveten.

És itt nem állja meg a Qu. R., hogy finom iróniával ki ne nyilvánítsa azt a gyanúját, hogy mint mindig, úgy most is az episcopalis egyház az „igen előkelő személyiség” (very superior person) szerepét óhajtja játszani a többi egyházzal szemben.

Épen ezért az az egyesülés lehetetlen is, meg-szükségtelen is. Az egész polgári társadalomban mindenütt a munkafelosztás elve érvényesül, miért kellene ennek épen az egyházi életben másképen lennie? Miért kellene azt a szoros vallási egyformaságot keresni, amit sem a szentírás, sem az élet nem kíván tőlünk. Egységes volt az egyház a reformációig, de addig is külső erőszak és belső közönység tudta összetartani. A reformáció óta azonban nem gondolkoznak vallási dolgokban már egyformán az emberek. Hogy jöhetne létre a kettévált egyház között, amikor az angol episcopalis egyház a reformációt olyan nagy calamitasnak tartja, aminél nagyobb már nem érhetne az egyházat. Szüntelen

azon fáradoznak, hogy a megbomlott egységet helyreállítsák, *de saját elveik teljes fenntartása mellett*. Ámha az episcopalis egyház hajlandó nyílt vitába belépni és kész magát a vita eredményének a történelmi episcopatus kérdésében alávetni, úgy helyénvaló a világ-kongresszus, ha nem, úgy nincs miért az időt vesztegetni vele.

Bármilyenféle lenne az egység — feltéve, hogy valamelyes mégis létrejönne — a keresztyén felekezetek között, az nem lenne tartós, már a fent elmondottak alapján sem. Teljes egység lehetetlen. Olyan egység, ahol a széles egyforma kereten belül számtalan különbség marad érvényben, mint pl. ma a róm. kath. és anglikán egyház közötti viszonynál — kérdés, fog-e el endíteni csak egy hajszálnyit is a keresztyénség ügyén. Nem mindegy már akkor az őszintén bevallott különbség: ami soha nem zárja azonban ki, hogy életkérdésekben ne adjanak testi-veveri segítőkezelést egymásnak.

Ezekért a kétes eredményekért kár volna annyi embert egybegyűjteni. De ha mégis egybegyűlnének, mit látnánk? Azt, hogy megjelenne ott az episcopalis püspök arannyal és ezüsttel gazdagon díszített öltözetében: fején a püspöki süveg, jelképe gyanánt a kettős tüzes nyelveknek: újján a püspöki gyűrű, jelezve a diocesisével való hitvestársi viszonyát: kezében az arany görbülésű pásztorbot, hirdelve hordozója rangját és hatalmát. Mellette ott volna egy egyszerű ruhájú, de éles tekintetű, kemény arkifejezésű református lelkipásztor, akinek ereiben a covenantek vére foly (azt mondhatnók magyarul: a gályarabok vére foly), kikel *Bothwell Brig*-nél és a *Grassmarketen* kivégeztek hithűségükért. Ez a kálvinista lelkipásztor ott találja magát közvetlen mellette annak a pápistásan öltözködött főméltóságnak, aki magát az evangéliom kizáróan hű szolgája gyanánt tekinti és gúnyos megvetéssel néz le a mellette álló szegény kálvinista lelkipásztorra. Nem ismerősek még eléggé az ezek között lévő különbségek?! Minek ide világ-kongresszus?!

Arra volna jó — fejezi be a Qu. R. cikkét, hogy erősítse némely felekezet elsőbbségi igényeit, ellenben nyugtalan, rossz érzést keltsen a többiekben, amik most jó békekességben élnek egymással.

Bokor Sándor.

IRODALOM.

Jánosi Zoltán papi dolgozatainak VII-ik kötete. Jánosi Zoltánról tudva van, hogy mestere a szónak is, az írásnak is. De sehol annyira nem látjuk az ő mesleri művészetét, mint halotti imádságaiban. Egy-egy kiváló ember temetésénél valósággal majd fölemelő, majd megrázó, mélységes hatással vannak reánk imádságai, amelyekben a gondolatok és eszmék esodálatos bőségével találkozunk s amelyek külső formájukkal is elragadnak bennünket. Ezekből a halotti imádságokból adott most ki Jánosi ismét egy 235 lapra terjedő, vaskos kötetet.

Ez a könyv a „*Papi dolgozatok*“ VII-ik kötete s a legkülönbözőbb s a legritkább alkalmakra írott imádságokat foglalja magában. Jánosi sok kiváló

embert temetett már el s ezeknek érdemeit soha nem halványuló fényben tüntette fel az evangélium világa mellett. Így pl. e kötetben látjuk azokat a gyönyörű imádságokat, amelyekkel Gondí Sándor, dr. Bárcsa János, Zalányi János, K. Kiss József, dr. Öreg János tanárokat, Kozma László arvaházi igazgatót, Oláh Károly városi kulturtanácsnokot, Magyarai Kálmán híres zenészt búcsúztatta el. Különösen ennek az utóbbinak temetésén ragyogtatta nyelvének szépségét és költői tehetségének erejét. Ez az imádság maga is olyan, mint egy zenemű, vagy egy költemény. Záró-imádsága már rimben csengő vers. De egyébként Jánosi itt közölt valamennyi imádságában lüktet a rhytmus. Lehetne vitatni, hogy vajjon ezek a rhytmikus imádságok helyesek és megfelelők-e, de azt most nem tesszük. Debreczenben általánosan el van terjedve az efajta imádkozási forma. Jánosi is ennek hódol s ezt valóban művészi tökéletességre emeli.

Sokat lehetne írunk a Jánosi halotti imádságairól. Elmondhatnánk, hogy ő nem tartozik azok közé a temető lelkészek közé, akik minden igyekezetüket arra fordítják, hogy megindítsák és megrikassák a gyászoló közönséget. Akik maguk is reszkető, síró hangon szoktak könyörögni, külsőségekben követvén a latin költő intelmét: „Si vis me flere, dolendum est tibi“. Jánosi ilyen külső eszközökhöz nem folyamodik, ő gondolatokat ad s műveinek tartalmi mélységével ragad meg. Tanítani kíván és megvigasztalni, mintsem sebetek föltépni és a fájdalmat nagyobbítani. A temető lelkészeknek csakugyan a tanítás és vigasztalás a kötelessége. E tekintetben nálunk még sok a kívánni való: a sok szertelenséget végre-valahára meg kellene szüntetni. Jánosi jó példa arra nézve, hogy miként kell, kellő mértékkel, eljárni a temető lelkészeknek.

A Jánosi halotti imádságait az ő egyéniségénél, részint az alkalmak különféleségénél fogva, legnagyobb részben nem lehet úgy felhasználni, ahogy azok meg vannak írva. Ezek tehát inkább csak tanulmányozásra valók. Vannak azonban a kötetben általánosabb tartalmú könyörgések is, amelyeket, esetleg csekély változtatással és alkalmazással, bármely gyakorló lelkész felhasználhat. A kötet az ismert szép és tartós fekete vászonkötésben, merített papíron, tiszta nyomással jelent meg. Ára kötve 6 korona. Kapható a kiadóknál, Hegedűs és Sándor könyvkereskedésében Debreczenben és általa minden hazai könyvkereskedésben. Ajánljuk ezt a nagybecsű kötetet a lelkészek figyelmébe.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Miniszteri látogatás.** Jankovich miniszter Debreczenben. Lapunk vezető helyén foglalkozunk a vallás- és közoktatásügyi miniszter debreceni látogatásának méltatásával. A részletekkel azonban még adósok vagyunk, pedig ezek a részletek is érdeklik a közönséget. Úgy volt, hogy a miniszter Kolozsvárról jövet keres fel bennünket. A kolozsvári út azonban elmaradt. Annyival nagyobb súllyal esik a mérlegbe a debreceni út, mely eleinte teljes bizalmas tájékoztatásnak volt tervezve. Hogy mégis nagyobb arányúvá

vált, ezt a helyzet, a miniszter személyisége és az ügy fontossága okozták. A miniszter első sorban gróf Degenfeld József főgondnokot látogatta meg. Itt tisztelgett nála dr. Baltazár Dezső püspök s velük együtt jött a városházára a polgármesterhez, kinél a városi és iskolai előkelőségek már össze gyűltek. Ezekkel együtt indult a miniszter a kollégiumba, melynek gyűjteményeit, helyiségeit alaposan meg szemlélte. Hosszasabban időzött a képtárban és a kollégiumi nagy könyvtárban, megnézte a régi diák tűzoltó egyesület szerelvényeit (a nagy botot meg is forgatta előtte egyik atléta diák Ferenczy Ferenc 1. jh.) Az udvaron a kollégiumi tanuló ifjúság zászlók alatt tisztelgett előtte s a főiskolai kántus 3 ének számmal üdvözölte. A régi nagy épület, a gazdag gyűjtemények s a fogadtatás kedvező benyomást tettek a miniszterre, aki kíséretével azután a Nagyerdőre hajtatott. Itt megtekintette az egyetemi telkeket és megnézte a tüdőbetegek részére készülő szanatóriumi építkezéseket is. Ezután volt az értekezlet az egyetem ügyében. Ennek során tisztázta a miniszter az egyházkerülettel való megállapodásokat, fixizotta a város 5 millió koronájának fizetési módzatait és beható tanácskozásokat folytatott az egyetem kiépítésére és megnyitására vonatkozólag. A miniszternek mindenre volt gondolja, minden előadónak az előterjesztésére megvolt a maga szakszerű észrevétele, minden felvetett kérdésre a maga utbagazító és megnyugtató válasza. A miniszter kijelentette, hogy a debreceni egyetem kiépítését és megnyitását személyes feladatának tekinti, de ezt a kiépítést csak fokozatonként tartja létesíthetőnek. A fokozatos kiépítés abban állana, hogy elsősorban a már meglévő szakok vétetnének átál s azután sorban a természettudományi és matematikai szak és az orvosi fakultás. Ez a módzat felel meg az egyetemben érdekelt tényezők, a kerület és a város óhajlásának is. A hosszas átmeneti állapot felettébb terhes a kerületre, melynek közvéleménye napról napra nyugtalan; de nagyon hátrányos magára az iskolára nézve is, melynek érdeke a kérdésnek jobbra vagy balra való, de határozott eldöntését követeli. A miniszter konstataulta, hogy a kerület és miniszterium között nincs semmi nézeteltérés. Az egyetem létesítését és a mostani 3 szak átvételét semmi elvi akadály nem gátolja. Az átvétel és végleges megnyitás már ez év szeptember havában is megtörténhetik, feltéve, hogy a dolognak pénzügyi nehézségek nem állanak útjában. Ezzel a megnyugtató akkorddal zárult az értekezlet, melyen a miniszter magának mindeneket megnyert. Kitént ez az értekezlet utáni látogatásokon és különösen a dr. Baltazár püspök által adott diszebédén, hol Jankovich Béla minisztert valóságos ünneppeltek. A miniszter az állami tanítói árvaházat, a helybeli középiskolákat is kiténtette meglátogatásával. A piaristáknál Lóky Béla rector főnök és igazgató, az állami reáliskolában dr. Kardos Albert h. igazgató fogadták a tanárkarral együtt. Az öskollégiumban pedig ki fogadta volna más, mint az érdemes rector professzor dr. Lencz Géza, ki a minisztert kalauzolta, a kollégiumi látogatás dolgait bőlesen elrendezte s ki mindnyájunk részéről elismerést aratott.

— **A tanári kar Püspökladányban.** A b. e. Eröss Lajos püspök temetése óta nem fordult meg annyi fekete tógás egyházkerületi hatalmasság és tudós

tanár ember Püspökladányban, mint csütörtökön. Kiss Ferenc az újonnan megválasztott theologiai tanár, egyházkerületi főjegyző látta szívesen vendégül őket. Maga a főfisztelelő püspök úr és az egyházkerület ügyésze is ott voltak a nagy seregben, mely előbb a püspök indítványára a kegyelet adóját róttá le a temetőben, ahol egyszerű sírhaut alatt a még most is siratott pályatárs, nh. dr. Eröss Lajos alussza örök álmát. Miről álmodik? Az őskollégium és az egyház nagyságáról, az utódok kegyeletéről? Az őskollégium most kezd átváltozni. Az egyház nagyságát ezután kell kivívni. Az utódok kegyelettel adóztak a nagy-nak és megholtak és szeretettel ölelik az előket. Az Eröss Lajos emléke lebegett a baráti társaság felett is, mely a Kiss Ferenc vendégszerető hajléka alatt összegyűlt és a gazdagon rakott asztaloknál az éjjeli órákig együtt maradt.

— **A nagy bot.** Harminc esztendeje múlt, hogy feloszlott az ország legrégebb diák egyesülete, a debreceni diák-tűzoltó egyesület. Feloszlott, de emléke még most is frissen él a közudatban: fentartja azt az elők kegyelele, esodával szövök által a legendák és híven őrizik a Jókai által megénekelt hatalmas gerundiumok, a híres nagy botok. Ezek az eszközök a kollégiumi nagy könyvtárban vannak elhelyezve, a szép piros selyem zászlóval és a többi relikviákkal együtt. Használták a rend fentartására, az útban álló akadályok eltávolítására, a testi erő és derékség kimutatására. Csak az lehetett tűzoltó diák, aki ezeket szabályosan kezelni, forgatni is tudta. A nagy bot volt a legerősebb diák dísz fegyvere és jelvénye, aki féltérde állva is megtudta azt forgatni és pörgetni a feje felett. Majálisokon, kifutások alkalmával az erősebb diák daliák, a nagy bot aspiránsok is utána próbálták és nagy diésőségei arattak vele, ha sikerült. Egy mázsánál többet emelt (116 kilót), aki a nagy botot szabályosan felemelte. Nem esuda, ha az utókor ma is bizonyos tisztelet érzéssel áll meg a régi diák trofeumok előtt, akár csak a bús magyarok annak idejében a Toldi Miklós fegyverei, buzogánya és sarkantyúja előtt. „Elhűlnének látva rettenetes pajzsát és kil a csizmáján viselt sarkantyúját”. A miniszter is áldozott egy pillanattal a régi diák tűzoltó egyesületnek. Maga is hatalmas athleta természetű férfiú, szeme meglepéssel síklott végig a hatalmas szerszámokon. Van-e diák, aki megtudja forgatni? — kérdezte valaki kísérői közül. Hát volt. Előlépett egy fiatal diák és párszor hatalmasan megforgatta a nagy gerundiumot. Előbb annyira körül fogták, hogy alig volt helye, hogy a botot szabályosan felemelhesse. Amikor azonban feje fölé emelte, hirtelen mindenki hátra húzódtott. Részint azért, hogy valami testi sérelem ne éssék rajta, részint, hogy jobban gyönyörködhessék a látványban. Lám erre szolgáló régen is a gerundium s ezt a hatást váltotta ki most is, a félelem és esodálkozás érzetét. Ugy néztünk az ősi relikviákra most is. Kegyelettel és büszkeséggel. De a botforgató diákra is.

Dr. Lencz Géza üdvözlő beszéde s a miniszter válasza. Dr. Lencz Géza a kollégium kapujában a minisztert a következő beszéddel fogadta: Nagyméltóságú Miniszter Ur! Kegyelmes Uram! A debreceni kollégium, a tudományoknak százados munkája által felszentelt eme csarnoka örömmünnepét üli most, midőn a magyar kultúra megszemélyesítője felelős

képviselője tiszteli meg maga s látogatásával s jólesik megállapítani, hogy a legmagasabb méltóságban a nagyméltóságú miniszter úr személyében, a tudományok igaz barátja, úgy mondhatjuk tanárember teszi ezt legelőször. Mint idei rektornak, legyen szabad itt megjelent főiskolai tanárkarunknak legmélyebb hódolatát s az odabent csöndes elfogultsággal váró ifjúságnak lelkes hozsánnáját tolmácsolni. Legyen nagyméltóságodnak e történelmi falak között tartózkodása benyomásaiban kellemes s magyar kulturánkra hasznos. Az üdvözlő beszédre Jankovich Béla dr. miniszter a következőket mondta: — Nagyon köszönöm a meleg fogadtatást és szíves üdvözlést. Igazán örömmel jöttem ide Debrecenbe, hogy az egyetem fontos kérdését megismerjem. Teljes jóakarattal és nagy szeretettel fogom kezelni ezt a kérdést. Még egyszer köszönöm szíves üdvözlésüket.

A miniszter nyilatkozatai. A debreceni lapok elragadtatással nyilatkoznak dr. Jankovichról és érdekes részleteket közölnek a vele folytatott beszélgetésekről. Ezekből mutatoul közöljük a következőket: A vallás- és közoktatásügyi miniszter szíves volt fogadni szalonkocsijában a „Debreceni Független Ujság” szerkesztőjét, aki előtt a legteljesebb meglepedésél nyilvánította debreceni útjának eredménye fölött. — Mondhatom, a lehető legjobb impressziókkal távozom Debrecenből, amelynek fejlődése igazán kellemesen lepett meg. Látogatásaimból azt a meggyőződést merítettem, hogy az önök városában a kulturának elsőrangú intézményei vannak s lelkes férfiak buzgólkodnak a közművelődés fejlesztésén. Megállapíthatom, hogy az ősi debreceni főiskola tanárai valóban jeles tanfériak, akik teljesen átérzik és dicséretes módon be is töltik azt a hivatást, amely kulturális téren reájuk várakozik. És nemcsak a kollégiumról, hanem a többi tanintézetéről is elmondhatom ezt. Meglátogattam a római katolikus főgimnáziumot, meg az állami főreáliskolát és mindenütt a legpéldásabb, mondhatom: mintaszerű rendet találtam. Mintha csak valami nemes nagy verseny folyna itt az iskolák között. Igazán örülök, hogy ezeket tapasztalhattam. Arra a kérdésre, hogy a debreceni egyetem megnyitható lesz-e a folyó évi szeptember elsején, a miniszter ezt felelte: Erre nézve nem tehetek pozitív nyilatkozatot, mert nemcsak a kérdésnek az önök által óhajtott módon való megoldása attól függ, hogy azok a pénzügyi keretek, amelyek az egyetem megoldására vonatkozólag megállapítottak, lehetővé teszik-e az építkezésre és a személyi kiadásokra rendelt összegek olyan arányban való elosztását, hogy a szükséges összeg már az ősszel rendelkezésére álljon. A ma tapasztaltak alapján megfelelőnek tartja-e Exellentiad a kollégium felszerelését annyira, hogy ezzel, a debreceni egyetem megkezdhesse működését? (Miniszter.) Amennyiben csonka egyetemről van szó, ennek semmi akadályát sem látom. Persze, a természettudományi szak céljaira nem felel meg a jelenlegi anyag, ennek a fakultásnak a számára feltétlenül építkezni kell. Mit szól kegyelmes úr az egyetem kijelölt helyéhez? Vajjon az aula is a Nagyerdőben lesz? — Nagyon célszerűnek tartom a nagyerdői telket. A legmelegebben gratulálhatok elődömnök, hogy ezt a tervet fölvetette. Különben is, én minden tekintetben főn-

tartom azokat a megállapodásokat, amelyek elődöm és a debreceni illetékesek: a város és egyházkerület között létrejöttek. Így tehát a központi egyetemi épület az aulával együtt szintén a nagyerdei csoportban foglal helyet. — Ha valóra válik az őszi megnyitás terve, rögtön be kell fizetni a városnak az ötmillió hozzájárulást? — A városi hatóság részéről olyan nagy mértékét tapasztaltam az előzékenységeknek, hogy e tekintetben bizonyára a legcsekélyebb fönnakadás sem fog előállani. E körül semmi nehézség sem lesz. Általában mondhatom, hogy a debreceni urak előzékenysége folytán a kérdésnek teljes egészével tisztába jöttem s ami még megoldásra vár, azok csak detail-dolgok. Magam örülnék legjobban, ha minél előbb közmegeledésre oldatnék meg az ügy, hiszen a debreceni egyetem nemcsak debreceni, hanem országos érdek. Ekkor már Püspökladányhoz ért a vonat, s a miniszter szívélyes búcsúval vált el tudósítónktól. Eddig a nevezett lap a miniszter nyilatkozatairól.

— **Meghívó.** A mezőtúri református főgimnázium és állami felsőbb leányiskola tanárkara 1913. évi április hó 5-én a főgimnázium tornatermében, a két intézet jótékony alapjai javára estélyt rendez. a következő műsorral: 1. Szaval Csomasz Dezső. 2. Balázs Árpád dalaiból énekel dr. Kun Árpád, zongorán kíséri dr. Kun Árpádné. 3. Fizikai előadást tart (Tesla-féle kísérletek) Kocsis Gábor. 4. Énekel Szirák Jánosné. 5. Költeményeiből felolvas Lampérth Géza. 6. VI. Szimfonia Haydn-től, 1. tétel. Ifj. zenekar.

— **Lelkészeiktatás Viskan.** Március 30-án, az elmúlt vasárnap volt a máramaros—ugocsa egyházközségének lelkészeiktatási ünnepélye. Az ifjú lelkész, ki legutóbb a debreceni református felsőbb leányiskolában tanárkodott: Peleskey Sándort iktatták be hivatalába szép ünnepséggel. 27-én, mikor az új lelkész megérkezett, nagy és lelkes sokaság várta már a vasút állomásnál, hol a város főjegyzője üdvözölte. Majd diszes menetben bevonulva a városba, hol ezernyi sokaság úgyszólván az egész város közönsége vár már reá, a gyülekezet nevében a távozó lelkész üdvözölte az új lelkészt, ki lelkes és szép beszédben válaszolt. A beiktatást Biki Ferenc esperes végezte. Az új lelkész foglalta el ezután igazi evangéliumi beszéddel hivatalát, mely hatást tevően a népes gyülekezetre. Délben 70 terítékű bankett volt, melyen számos felköszöntő hangzott el. Este pedig a viski nők rendeztek nagy közös vacsorát új lelkészek tisztelésére. A szép ünnepség azt mutatja, hogy a hamisítatlan kálvinista, népes magyar gyülekezet csakugyan átérzi és tudja, de teljesíti is hivatását a végeken. Áldást kívánunk úgy az új lelkész működésére, mint a jó kálvinista viskiekre! (Magister.)

— **Közérdekű könyv** jelent meg a napokban Nagyváradon Vaday József közs. iskolaigazgató tollából „*Svájci Tanulmányok és a mi iskolai dolgaink*” címen. A szerző Nagyvárad város törvényhatósága költségén három hónapot töltött a svájci francia iskolákban és a genfi „Cours de vacances”-on. E tanulmányokat megfelelő magyar vonatkozásokkal ellátva és a magyar iskola bajaira és reformszükségeit rámutatva oly érdekesen foglalta könyvébe, hogy azt nemcsak tanfériak, de különösen iskolaszéki tagok, valamint az iskola és tanügy barátai nagy érdeklődéssel fogják olvasni. A könyv ára 3 korona. Megrendelhető a szerző címén: Nagyváradon.

— **Iskolai könyvtár és a lutheránusok.** Lutheránus testvéreink nem tudnak zöldágra vergődni az iskolai könyvtárakkal. Ők azon búsulnak, hogy nem tudják azokat megcsinálni. Nálunk meg az a baj, hogy a konvent megcsinálta azokat. A Luther-társaság értesítőjében ezt olvassuk: „Nem kevesebb, mint 946 statisztikai ívet feldolgoztunk, amelyek az egyes egyházaktól beérkeztek, 26 cég ajánlata felett tárgyalásokat folytattunk. A típusjegyzéket is elkészítettük, próba típusokat költöttünk és annyira jutottunk, hogy csak a rendelések kellettek, hogy a nagy művet megvalósíthattuk volna. Rendelések is érkeztek. Nem több, sem kevesebb, mint hét gyülekeztől. Mily elszomorító, csekély eredmény oly nagy munka után. Ilyen a mi protestáns autonómiánk, lelkesedésünk és szabadságunk. Időközben a reformátusok megvalósították a kötelező ifjúsági könyvtár típus-vállalatot. Az igazgatótanács elhatározta, hogy a könyvtár-típus vállalatot ily auspiciumok mellett egyelőre meg nem indítja, mert hogy az állami és a református könyvtár-típusokkal versenyképesek lehessünk, ahhoz nem hét gyülekezet rendelése kell, hanem legalább száz, úgy, hogy az évi átlagos rendelés 25.000 koronát kitegyen. Csak akkor költetünk kedvező szerződéseket s tudunk anyagi és erkölcsi hasznot elérni. Megbízható forrásból értesültünk arról, hogy a Hegedüs és Sándor cég másfél millió árú könyvet lekötött a kötelező református könyvtár-típus számára. A mi csekély rendelésünk mellett részesítik e majd a Luther-Társaságot abban a %-ban, amint a fenti református céget részesítették? Ugye nem? És ha a társaság nem kapja meg azokat a %-okat, vajjon képes lesz-e olyan kedvezményeket nyújtani, amelyeket nyújt az állami vagy a református típus? Bizonyára nem! S nem-e fognak megint a rendelők zúgolódni a társaság ellen? Ha tehát az evangélikus közönség valóban akarja az ifjúsági könyvtárakat, ha a kultúra mai haladásában népünket nem akarjuk kiszolgáltatni idegen evangéliumellenes áramlatoknak, a típusok kötelező elrendelését keresztül kell vinnünk. Lutheránus testvéreinknek tehát a kötelező iskola-könyvtári típusok kellenének. A szabad rendelésekkel való kísérletezés nem sikerült. Valószínű, hogy nem sikerült volna nálunk sem. Ez a körülmény szolgáljon hát tanúságul, ha lehet és vigasztalásul, ha kell.

— **Az Általános Forgalmi Bank** részvénytársaság múlt hó 30-án délután 3 órakor tartotta meg évi rendes közgyűlését. Bruckner Ernő dr. elnökle alatt, a részvényesek nagy érdeklődése mellett. A közgyűlés egyhangúlag tudomásul vette a múlt üzletévről szóló jelentéseket, jóváhagyta a mérleget és megadta a felmentvényt az igazgatóságnak s a felügyelő-bizottságnak. Egyhangúlag elfogadták az igazgatóságnak a „Mercur Váltóüzleti Részvénytársaság” budapesti pénzügyintézettel létesített érdeklődésre vonatkozó javaslatát és ennek a kapcsolatnak külső kifejezésképpen beválasztották az igazgatóságba Chavanne Miksát, a K. K. Priv. Bank und Wechselstuben Aktiengesellschaft Mercur bécsi pénzügyintézet vezérigazgatóját, Berger Mórt a budapesti Mercur vezérigazgatóját; az igazgatóság új tagja lett még Pásztor Miksa, a Magyar Pénzügyintézetek Központi Hitelbankjának igazgatója. Az alapított 3 millióra szállították le s ennek megfelelőleg

a részvényesek névértékét 300 koronában állapították meg. Szántó Sámuel dr. a Debreceni Kölcsonös Segélyző Egylet vezérigazgatója nagyszabású beszédben üdvözölte az igazgatóságot a Mercurral való kapcsolat létrehozataláért, amellyel nemcsak az intézetnek, de általában a debreceni pénzpiacnak is értékes szolgálatot tett. A tetszéssel fogadott beszéd után a közgyűlés véget ért.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság közgyűlése.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság márczius hó 14-én, pénteken délután tartotta gróf Zichy János v. b. t. t. alelnök elnökle alatt ez évi rendes közgyűlését. Az igazgatóságnak Ormódy Vilmos vezérigazgató által előterjesztett jelentése szerint az 1912. évi üzleteredmény a válságos gazdasági helyzet dacára is a legjobb, amelyet a társaság ötvenöt évi fennállása óta eddig elért.

A zárszámadás 5.413.333 korona 26 fillér tiszta nyereséget tüntet fel s az igazgatóság indítványozta, hogy az alapszabályszerű levonások után fennmaradó 3.500.688 korona 21 fillérből részvényenkint 800 korona, összesen 3.200.000 korona fizetessék ki osztalék gyanánt, a még rendelkezésre maradó összegből pedig — az alapszabályszerű 108.266 korona 66 fillér ezidei hozzájáruláson kívül — további 100.000 korona a tisztviselői nyugdíjalap és az alapszabályszerű 541.333 kor. 33 fill. az idei hozzájáruláson kívül további 200.688 korona 21 fillér a külön tartalék gyarapítására fordíttassék. A közgyűlés az igazgatóság jelentését egyhangúlag tudomásul vette, az igazgatóság indítványait elfogadta s a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak megadta. Jóváhagyta még a közgyűlés az igazgatóságnak és a választmánynak az alapszabályok értelmében közhasznú célokra fordítandó 27.066 korona 66 fillér felosztása iránti együttes javaslatát. Végül, a felügyelő-bizottság tagjainak mandátuma lejárván, abba újból egyhangúlag beválasztották: Berzeviczky Albertet, Burchard-Bélaváry Konrádot, Németh Tituszt, báró Radvánszky Gézárt és báró Uechtritz Zsigmondot.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Tiszántúli ref. egyházkerület püspökétől.

1547—913. szám.

Pályázat.

a barkaszói rendes református lelkészi állásra.

Javadalom: 1. Lakás és belsőség használatán kívül „Normál költségvetés” szerint 34 kat. hold föld 340 korona béregyenértékével 3381 korona 60 fill.

2. Az esetleges javításokért a megválasztott lelkész az egyházmegyei szabályzat szerint bizonyos visszatérítéssel tartozik.

3. Az állás a lelkészválasztás megerősítése után azonnal elfoglalandó.

4. A szabályszerűleg felszerelt pályázati kérvények a folyó 1913. évi május hó 4-ik (négy) napjáig Sütő Kálmán beregi református espereshez Munkács (postahely, Bereg megye) küldendők.

Debreczen, 1913 április 3.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Első magyar általános biztosító társaság, Budapest.

I. Tűz-, szállítvány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet.

KIADÁSOK.				BEVÉTELEK.			
Ötvenötödik évi zárszámra 1912 január 1-től december 31-ig.				Ötvenötödik évi zárszámra 1912 január 1-től december 31-ig.			
I. Tűzbiztosítás.		kor.	f.	I. Tűzbiztosítás.		kor.	f.
Kifizetett károk és költségek 11.596.545-99	lev. viszontbizt. károk és költs. 5.360.316-39	6146199	60	Az 1911. évről áthozott készpénz-díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	11984764	64	
Függőben maradt károk tartaléka		711868	95	Tűzbiztosítások után bevett díjak és illetékek	24011411	56	
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával		1135897	48	lev.: törl. díjak	3373069	26	
Jövedelmi adó és bélyegilletékek		377954	30	levonva: viszont-			
Postabérek		146477	14	biztosítási díjak 8.521.801-53	11894870	79	
A tűzbizt. fizetett terhelő igazg. költségek		1841256	78	Az 1911. évben függőben maradt károk tartal.	599843	75	24701149-16
Behajthatlan követelések leírása		27791	82				
A következő évek készpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül		12116540	77	II. Szállítványbiztosítás.			
		22503956	84	Az 1911. évről áthozott készpénz-díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	100000		
II. Szállítványbiztosítás.				bevett díjak és illetékek	615825	56	
Kifizetett károk és költségek	396.095-13	62929	72	lev.: törl. díjak	18098	73	
lev. viszontbizt. károk és költs. 263.165-41		81719	38	levonva: viszont-			
Függőben maradt károk tartaléka		29230	12	biztosítási díjak 501.071-80	519173	62	
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával		100000		Az 1911. évben függőben maradt károk tartal.	81204	30	277856-24
A következő évek készpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül		266879	22				
				III. Jégbiztosítás.			
III. Jégbiztosítás.				Az 1911. évről áthozott készpénz-díjtartalék jégbiztosítások után bevett készpénzdíjak és illetékek	4789482	85	
Kifizetett károk és költségek	4.730.360-54	1781011	69	lev.: törl. díjak	511473	22	
lev. viszontbizt. károk és költs. 2.949.348-85		26419	64	levonva: viszont-			
Függőben maradt károk tartaléka		352620	20	biztosítási díjak 2.379.459-38	2890932	60	
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával		62575	75	Az 1911. évben függőben maradt károk tartal.	9308	38	2443768-36
Bélyegilletékek		7732	31				
Behajthatlan követelések leírása		91797	28	IV. Betörésbiztosítás.			
A folyó évben lejárt több éves jégbiztosítások esedékes tartaléka		667649	33	Az 1911. évről áthozott készpénz-díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	420000		
A következő évek készpénz-díjtartaléka		2989806	20	Betörésbiztosítások után bevett készpénzdíjak és illetékek	494704	63	
				lev.: törl. díjak	63895	42	
IV. Betörésbiztosítás.				levonva: viszont-			
Kifizetett károk és költségek	63.637-80	33851	96	biztosítási díjak 211.141-71	274947	13	
lev. viszontbizt. károk és költs. 29.785-84		8979	81	Az 1911. évben függőben maradt károk tartal.	9038	30	648795-80
Függőben maradt károk tartaléka		94570	04				
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával		440000		V. Egyéb bevételek.			
A következő évek készpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül		577401	81	Szelvény-, takarékpénz-, váltó- és egyéb kamatok, valamint arfolyamnyereség idegen pénznemek után	1764189	25	
		3620709	81	Társasági hazak tiszta jövedelme	123016	07	1887205-31
1912 évi nyereség		2995874	88				2995874-88

VAGYON.		Mérlegszámla 1912 december 31-én.		TEHER.	
kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.
Központi pénzkészlet	475877	3	Részvenyatartóké: teljesen befizetett 3000 egész részvény á 2000 korona és teljesen befizetett 2000 fél részvény á 1000	8000000	
Értékpapírok és pénzintézeteknél elhelyezett fők:			Nyereménytartalék	8000000	
külön kimutatás szerint	3946123	12	Külön tartalék*	5822568	31
Tisztviselők és szolgák nyugdíjalapjának értékei:			Jégbiztosítási külön tartalék	2000000	
2.390.000 korona Kisbirtokosok országos földhitelint. 5%-os zálogl. á 100	2390000		Készpénzdíjtartalék a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül:		
43 drb Pesti hazai első takarékp. részv. á 17.000	765000		a) tűzbiztosítási díjtartalék	12116540	77
Átmeneti kamatok	55916	66	b) szállítványbiztosítási díjtartalék	100000	
	3210916	66	c) jégbiztosítási díjtartalék	667649	33
«Ormódi Ormody Amélie alapítv.» értékei:			d) betörésbiztosítási díjtartalék	440000	
50.600 korona Kisbirtokosok orsz. földhitelint. 4 1/2%-os záloglevel. á 95	48576		Függő károk tartaléka:		
Átmeneti kamatok	37950	50	a) tűzbiztosítási függő károk tartaléka	711868	95
	48955	50	b) szállítványbiztosítási függő károk tartaléka	81719	38
Első magyar általános bizt. társaság «Tűzoltók segélyalapja» értékei, letétben a m. kir. állampénztárban	68378	27	c) jégbiztosítási függő károk tartaléka	26419	64
Átmeneti kamatok	426927	29	d) betörésbiztosítási függő károk tartaléka	8979	81
Leszámitolt váltók	1027228	72	Különféle hitelezők		
Társasági hazák	3589359	92	Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok		
Különféle adósk:			Tisztviselők és szolgák nyugdíjalapja**		
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselősegeknek	2842352	50	Különféle alapok:		
b) Maradványok idegen biztosító intézeteknek	1608110	03	a) Első magyar által. biztos.-társ. «Félszázados alap»	500000	
Jégbiztosítási osztály folyószámlán	152068	85	b) Első m. ált. bizt.-társ. «Lévay-alap»	200000	
	4876787	52	c) Első m. ált. bizt.-társ. «Ezredéves alapítv.»	100000	
			d) Ormody Vilmos-alap	100000	
			e) Ormody Ormody Amélie alapítványa	50845	50
			f) Első magyar általános biztosító társaság «Tűzoltók segélyalapja»	63378	27
			Életbiztosítási osztály folyószámlán		
			1912. évi nyereség		
				1019225	77
				1991541	21
				3620700	81

* Az idei hozzájárulásokkal 6.664.589 kor. 85 fillérre emelkedik.
 ** A matematikai mérlegben szereplő külön alappal, valamint az idei hozzájárulással 4.081.257 kor. 09 fillérre emelkedik.

Pályázat.

A büdszentmihályi ref. presbyterium e folyó tanév végéig egy helyettes állásra pályázatot hirdet a Népiskolai Szervezői 130. §. a) pontjában biztosított javadalmazással.

Pályázhatnak okleveles tanítónők is.

Ha férfi választatik meg a IV. fiú-, ha tanítónő az I. leányosztály vezetésére köteleztetik. — Pályázati határidő április hó 11-ike.

Állás azonnal elfoglalandó.

Büdszentmihály, 1913. évi március hó 29-én.

Bálint István,
ref. lelkész.

281—1913. P.

Pályázati hirdetés.

A debreceni református egyház pályázatot hirdet a csapókereti I., II. osztály leányiskola tanítói állomására.

Fizetés: 1. Alapfizetés az egyház pénztárából 1200 korona.

2. Tűzifa: nős tanítóknak 14 köbm. vagy ennek értéke 91 kor, nőtlen tanítóknak 10 köbm. vagy ennek értéke 65 korona.

3. Korpótlék az 1907. XXVII. t.-c. szerint államsegélyből.

1. Fizetésekiegészítés az 1907. XXVI. t.-c. megfelelő fokozatáig, a bárhol töltött rendes szolgálati évek beszámításával, az egyház pénztárából.

5. Lakás természetben, vagy lakbér; ez utóbbi nős tanítóknak 480 korona, nőtlen tanítóknak 250 K és ez utóbbiaknak 20 korona kertválttság.

Kötelesség: Egy vagy két osztály, rendkívüli esetekben több osztály tanítása a tiszántúli református egyházkerület által megállapított tanterv szerint. (Leányok tanítója csak nős ember lehet, vagy ha nőtlen, egy év leforgása alatt tartozik meg-nősülni s bármely osztályban a női kézimunka tanítatására is köteleztetik.)

A kérvényhez csatolandók: keresztlevél, oklevél, időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány, az állam, vagy más felekezet tanítóképződjében nyert oklevél mellett, a vallástánból és az egyházi énekekből s ezek tanítási módszertanából valamelyik református egyházkerület tanítóképesítő bizottságától nyert bizonyítvány, legújabb keletű orvosi bizonyítvány.

A pályázati okmányok 1913. év április hó 25. napján délután 5 óráig Szele György iskolaszéki elnökhöz (Piac-u. 37. sz.) küldendők, vagy adandók be.

A megválasztott tanító az iskolaszéki elnök által kijelölendő állomását 1913 aug. 20-ig elfogadni köteles s a debreceni református tanítók segélyegyletének kötelezett tagja.

Kelt Debrecenben, a református egyház presbyteriumának 1913 március hó 29. napján tartott gyűléséből.

Kovács József,
főgondnok.

Szele György,
h. jegyző.

Diesőfi József,
lelkészelnök

M

AGYARORSZÁG LEGNAGYOBB ÉS LEGRÉGIBB FÉRFI-, FIU- ÉS LEÁNYKA RUHÁK TELEPE. ~~~~ KÉSZEN ÉS MÉRTÉK UTÁN.

Nagytiszteletü Uram!

Van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy raktáram az ez idényre szükséges férfi-, fiu- és gyermekruhákkal a legdusabban el van látva.

Czégem 1845-ben alakult és bátran mondhatom, hogy lelkiösmeretes szolid kiszolgálás folytán legjobb hírnévnek örvend. Raktáramon lévő ruházatokhoz az anyagot a bel- és külföld legelőkelőbb piacain szerzem be, azoknak minősége tehát kifogástalanul jó. — Az impozáns választék, valamint ama körülmény, hogy a ruhák saját műhelyemben személyes felügyeletem alatt a legképzettebb és legügyesebb szabászok által készítettnek, azon kellemes helyzetbe juttat, hogy a t. vevőközönség legkényesebb igényeit is kielégíthessem.

Mindézek, valamint a minden egyes darabon számokkal feltüntetett árak olcsósága, továbbá, hogy engedmény ki van zárva, igazolják, hogy a

NEUMANN M. cég

a LEGJOBB, LEGOLCSOBB és LEGBIZTOSABB bevásárlási forrás és a n. é. vevőközönség már eddig is tanusított bizalmát megérdemli.

Kiváló tisztelettel

NEUMANN M.
cs. és kir. udvari és kamarai szállító.